

LUCEAFĂRUL

A. MURARIU

Anul VIII.

Nr. 4.

Sibiu, 16 Febr. 1909.

*
Abonament:

Austro-Ungaria:	România:
1 an . . . 12 cor.	1 an . . . 16 cor.
Ed. de lux 20 "	Ed. de lux 25 "
6 luni . . . 6 "	6 luni . . . 8 "
Ed. de lux 10 "	Ed. de lux 13 "

Ediția pentru preoți, învățători și
studienți: 1 an 8 cor., în România și în
Străinătate: 1 an 14 cor.

SUMARUL.

O. C. Tăslăuanu .	Unirea.	I. Broșu	Resignare (poezie).	
Al. Vlahuță . . .	În zorii măntuirii.	Dări de seamă:	Tit Bud: Poezii pop. din Maramureș (E. H.). — Piese de teatru pentru tinerime (A. O. M.). — Ioan Adam: Constanța pitorească (T.). — Ermil Borcia: Bobârnaci și Bazaconii (S.).	
Vasile Alexandri	Hora Unirei (poezie).	Cronică:	† Coriolan Brediceanu. Fundatorii și Fundațiuni. Conferințe în Bistrița. Reviste și ziare. Știri.	
Cat. Theodorian	Băiatul.			
A. E.	Cântece (poezie).			
I. B.	Impresii din București: Cursul de dicțiune. — La Teatrul național.			
Maria Popescu .	Din Popor: Patimile lui Christos (poezie).			
Al. T. D.	Bărbați din epoca Unirei.			
Illustrațiuni: Elena Doamna. Cuza Vodă. Vasile Alexandri. Bărbați din epoca Unirei. Coriolan Brediceanu.				

ABONAMENT:

Austria-Ungaria:

1 an	12 cor.	Ed. de lux	20 cor.
6 luni	6 "	" " "	10 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 8 cor.

România și în Străinătate:

1 an	16 cor.	Ed. de lux	25 cor.
6 luni	8 "	" " "	13 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 14 Cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

În Librăria lui W. Krafft în Sibiu (Nagyszeben) se află:

Biblioteca românească Enciclopedică „Socec“.

- Nr. 1. 1877, Schițe din Războiu, de Em. Gărleanu. —30.
 Nr. 2. Poezile Văcăreștilor, cu un studiu de Al. Odobescu. —30.
 Nr. 3. Morărița lui Alarcon, trad. de Nicolae I. Băzilescu. —30.
 Nr. 4. Facerea lumei, povestire de Ion Dragoslav. —30.
 Nr. 5. Poezii de Corneliu Moldovanu. —30.
 Nr. 6. Antigona, traducere din grecește, de Mihail Dragomirescu. —30.
 Nr. 7. Halima, sau O mie și una de nopti, tradusă de I. Barac, revăzută de Em. Gărleanu. —30.
 Nr. 8. Povestiri alese, de Cehov, traduse de N. Dunăreanu. —30.
 Nr. 9 și 10. Povestirile lui Mihail Eminescu. —55.
 Nr. 11 și 12. Nevestele artiștilor, (Les femmes d'artistes), traducere de Em. Gărleanu. —55.
 Nr. 13. Pentru Sceptru (Pour la Courone). —30.
 Nr. 14. Teatrul pentru băieți. —30.
 Nr. 15. Piatra Corbului — Soveja de Al. Russo.
 Nr. 16. Băiatul lui Moș-Turcu, nuv. de Al. Cazaban.
 Nr. 17—18. Mincinoasa carte de vânătoare, de Al. I. Odobescu. —30.
 Nr. 19. Teatrul școlar pentru fete, de Eufrosina Ion Adam. —30.
 Nr. 20. Istoria lui Stefan Vodă cel mare și cel Bun de P. Ispirescu. —30.
 Nr. 21—24. Calendarul literar și artistic pe 1909 1.—
 Nr. 25. Desrobirea țiganilor. Stergerea privilegiilor boierești. Emanciparea țărănilor.
 Nr. 26—27. Teatrul pentru copii de I. C. Luncan și G. D. Mugur. —55.

Prețurile în coroane.

- Nr. 28. Iluzii perduite (schițe), de Mihail Kogălniceanu. —30.
 Nr. 29—30. Parmeno, comedie în 5 acte de Publius Terentius africanul, traducere de George Coșbuc. —55.
 Nr. 31. Idile spulberate, nuvele. Traducere din italienește de D. Tomescu. —30.
 Nr. 32—34. Vlaicu Vodă, dramă în 5 acte, în versuri de Alexandru Davila. —80.
 Nr. 35. Ioan Prostul, poveste de L. Tolstoi. Traducere din rusește de G. Carp. —30.
 Nr. 36. Sicilia, descriere de călătorie de Guy de Maupassant. Traducere de A. Mândru. —30.

Biblioteca pentru toți. (Numeri mai noi).

Fiecare număr costă 30 fileri.

- 389—392 A. P. Hașdeu. Sic. Cogito. Ce e viața? Ce e moartea? Ce e omul?
 393 N. Balcescu. Puterea armată la Români și Mișcarea Românilor din Ardeal, 1846.
 394 Mihail Kogălniceanu. Desrobirea țiganilor. Stergerea privilegiilor boierești. Emanciparea țărănilor.
 395 Alphonse Daudet. Aventurile lui Tartarin din Tarascon, cu figuri.
 396 Maeterlinck. Inteligența florilor, trad. de Haralamp G. Lecca.
 397—398 Mark Twain. Un rămasag între miliardari și alte schițe.
 399 Henrik Ibsen. Poezii, trad. de St. O. Iosif și D. Anghel.
 400 Maupassant. Duminecile unui Burghez din Paris.
 401 George Ranetti, Schițe vesele.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ

sub îngrijirea unui comitet de redacție.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, Andreiu Bârseanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, Dr. T. Brediceanu, I. Ciocârlan, V. Cioflec, Al. Ciura, Maria Cunțan, I. Duma, Elena Farago-Fatma, O. Goga, Enea Hodoș, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmnicianu, I. U. Soricu, Caton Theodorian.

Orice reproducere, fără indicarea izvorului, este opriță.

Unirea.

La 24 Ianuarie v. s'au împlinit 50 de ani, de când dincolo de Carpați răsună, într'un glas de însuflare și de sărbătoare, hora unirei. Abia acum, după o jumătate de veac, când lira poetilor și visătorilor politici încearcă să ne sălășluască în suflete credința altor uniri, ce mai sunt de îndeplinit în sânul poporului nostru, înțelegem pe deplin însemnatatea acelui act măreț pe care l-au săvârșit tinerii entuziaști de acum 50 de ani.

Un neam, care a dat dovedă că e în stare să trăiască clipe de înălțare și de întinerire sufletească, cum a fost cea a primei Uniri, are dreptul să nădăjduiască într'un viitor mare, care-i va cere întreaga lui putere de viață pentru a putea fi o podoabă a omenirii și a naturii ce l-a creat.

La 1859, ideile naționale, răsărite aici în Ardeal, și ideile de premenire ale civilizației din apus au ajutat neamul nostru să serbeze cea dintâi Unire. Prin ea s'a pus numai o piatră de temelie României de mâne, care are lipsă de muncă conștientă și de multe jertfe pentru a astupă toate prăpăstiile, cari îi mai amenință viitorul. A dură puntea de unire între egoismul claselor stăpânitoare și țărăniminea lui Moș Ion Roată va fi poate cea mai mare operă a zilelor noastre. Generația Tânără de astăzi, ca și cea de acum 50 de ani, luptă din răsputeri ca să dea întrupare acestei a doua Uniri, tot așa de grea și de însemnată ca și cea dintâi. Ideile democratice din apus și naționalismul larg din vremile noastre de sigur

vor serbă în România, mai curând decât ne așteptăm, și aceasta a doua Unire. Glasul nemulțumiților și potrivnicilor de astăzi vor rămâne, ca și cele de-acum o jumătate de veac, niște tânguri ale bolnavilor ce nu vor să înțeleagă premenirea și întinerirea vieții.

Și binefacerile acestei întineriri le vor simți toți ceice se nchină Stăpânului acestei lumi în aceeași limbă, pentru a-i isbăvi de păcatul neputinței din trecut. Cultura românească își va îndreptă sborul spre înălțimi, de unde va fi zărită și recunoscută de popoarele pământului, cari au ținut-o încătușată atâtă vreme în lăcașurile întunecului. Sufletul românesc, ca un Făt-Frumos din povești, vrăjit în cine mai știe ce animale târțoare și aruncat în robie, se va renaște în toată frumusețea lui, în toată vigoarea lui, pentru a-și cucerî locul de cinste ce i se cuvine în istoria omenirii.

Noi, ceice ne numărăm zilele sub sceptrul altor împărații, vom fi mândri, când România va ajunge să prăznuiască și această sărbătoare.

În rugăciunile noastre de seara și de dimineață să cerem celui Atotputernic să ne țină în viață până când va sosî și această zi de făgăduință.

Iar noi, aici acasă, prin fapte și prin muncă stăruitoare să ne dăm silința săvârșî aceeași unire între domni și țărani, pentru a ne face vrednici de cinstea și de dragostea României de mâne.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Oct. C. Tăslăuanu.

Elena Doamna.

Cuza Vodă.

In zorii măntuirii.

Lumina școlilor, cuvântul neadormiților apostoli, cântările poeților, toate pregătiau sărbătoarea Deșteptării noastre.

Dorul de libertate și de neatârnare făcea un suflet nou din sufletele tuturora. Unirea Principatelor într'o singură țară, sub un singur Domn, ales dintr'o viață domnitoare 'n Apus, întemeietor unei dinastii neclintite, care să aducă liniște, îndreptare și statornicie mult încercatei noastre vieți, era acum un gând lămurit în mintea Românilor, un gând ce-și avea prorocii și ostașii lui, din ce în ce mai mulți, din ce în ce mai hotărîți și mai puternici. De biruința aceluia gând s'au temut și Turcii, s'au temut și Rușii, zoriți mereu să-și lărgească împărăția spre Balcani, — s'au temut și Austria care, printre sfărămăturile de popoare ce-o alcătuesc, ține și o bună parte din neamul Românesc sub coroana ei. S'au temut de biruința aceluia gând, și ce n'ar fi dat, și ce n'au făcut ca s'o împiede! Dar ea pornise — și nici o putere omenească nu mai era în stare să-i puie stăvilă. Cei din

urmă Domni, prin cari mai încearcă să ne dezbină pentru a ne stăpâni, cei din urmă Gospodari numiți de „Poarta suzerană” și de „Rusia protectoare”, după năbușirea în sânge a revoluției dela 48, sunt: Barbu Știrbei, fratele fostului Domn Bibescu, în Muntenia, și Grigore Ghica în Moldova.

Amândoi se dovedesc tot aşa de buni patrioți și destoinici gospodari, ca și înaintașii lor; aşa că nici din aceștia nu-și pot face coada toporului, care le trebuiă. Si dușmanii încep să vadă că dincolo de gospodarii, pe cari îi pândesc și-i surpă prin consulii lor, se rădică, strălucitori și 'ncunjurați de oști ce nu se mai pot birui, marii Voivozi ai cugetării românești... Sunt întemeietorii școlilor, sunt cântăreții durerilor și speranțelor noastre, sunt vestitorii și pregătitorii măntuirii noastre. Ei se numesc Gheorghe Lazăr, Asachi și Eliade, — Bălcescu și Alexandri, Negri, Cogălniceanu și Ioan Brătianu... Iamura sufletului românesc, viteji pe cari moartea nu-i atinge.

O vijelie năprasnică mai trece peste lume, și cerul începe să se lumineze. E primăvara anului 1856. Popoarele sunt ostenite de crâncenul războiu al Crimeei. În capitala Franței se desbat așezările păcii, pe care toți o doresc. E vorba de libera plutire a tuturor corăbiilor de negoț pe Marea Neagră, de Gurile Dunării, de soarta creștinilor din Peninsula Balcanică și, pentru 'ntâia oară într'un sfat european, e vorba de unirea Principatelor române. Franța ne apără, ca pe o bucațică din sufletul ei svârlită departe și îngrădită de dușmani; dar cei cari ne pasc, vecinii, văd paguba lor în întărirea noastră. Neputându-se ajunge la o înțelegere, se hotărăște a se ascultă și glasul țărilor asupra întocmirii și soartei ce vor să-și croiască. Solii celor șapte puteri*) vin la București să privegheze de aproape cinstita alcătuire a Sfatului.

Turcia și Austria luptă pe față împotriva unirii. Împoterniciții lor fac nelegiuri pentru a împedecă rostirea liberă a obștei. Dar dreptatea birue, și 'n ziua de 7 Octombrie 1857, „Divanul ad-hoc“ al Moldovei lămurește, ca cele mai de căpetenie dorință ale țării, următoarele „patru puncte“:

1. Autonomia țării și respectarea drepturilor, legilor și pământului ei.

2. Unirea Moldovii cu Muntenia într'un singur stat, sub numele de România.

3. Prinț străin, cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare în Europa.

4. Guvern constitucional, cu o adunare obștească, în care toate stările și treptele țării să fie reprezentate.

Peste două zile Divanul ad-hoc din Muntenia votă, într'un singur glas, aceleași dorință: Țărani sunt chemați să-și spue și ei păsui lor, și 'n a 27-a ședință (din 16 Decembrie) a Divanului din Iași, o solie aduce tânguirea și dorințele poporului, asternute, limpede și curat, în frumosul graiu bătrânesc al celor ce n'au vorbit niciodată altă limbă decât aceea a neamului lor: „că noi, se jelluesc țărani, biruri grele pe cap am plătit; oameni de oaste numai noi am dat; ispravni, judecători, privighetori și jandarmi numai noi

am ținut; drumuri, poduri și șosele numai noi am lucrat; beilicuri, podvezi și havalele numai noi am făcut; ... clacă de voe și fără de voe numai noi am dat; la Jidovul orândar ca să ne sugă toată vлага numai noi am fost vânduți; băutură scumpă și otrăvită numai noi am băut; pâne neagră și amară, udată cu lacrimi, numai noi am mâncaț; bătălii și răzmerițe când au fost, tot greul numai noi l-am dus; oști când au venit noi le-am hrănit, noi le-am slujit, noi le-am purtat; că cel cu putere țara își părăsiă, peste hotără treceă; nevoia și greutatea o duceau cei ce rămâneau la vatra lor. Țara aceasta nici băi, nici măestrii, nici meșteșuguri multe ca alte țări nu are; toată îmbelșugarea brațele și sapele noastre o aduc. Câtă-i Dunărea de mare și de largă curge râul sudorilor noastre, se duce peste mări și peste hotar, acolo se preface în râuri de aur și de argint și curg iarăși înapoi de se revarsă în țara noastră; iar noi dela ele nici că ne îndulcim... Voim să scăpăm, să ne rescumpărăm de robia în care suntem; voim să ne rescumpărăm, să nu mai fim ai nimării, să fim numai ai țării și să avem și noi o țară: am îngenunchiat, am îmbrâncit cu toții; cum suntem nu o mai putem duce îndelung. Nu voim să jignim drepturile nimării, dar nici al nostru să nu se întunece.“

Erau dureri adunate de veacuri, în vorbele acestea. Pentru 'ntâia oară le spunea lumii cel ce nu se jeluisse decât codrului; o doină e întreagă tânguirea aceasta, doină ce-a picat din sufletul poporului român cum pică lacrima din ochi.

Se strâng iar la Paris delegații celor șapte puteri și, după multe desbateri, se 'ncheie 'n ziua de 7 August 1858 acea „Convenție“ îngăimată, prin care se încuviințează deabia o „jumătate de unire“ celor ce erau însetați de o unire și mai mare, decât cea pe care-o cereau. Se hotără ca cele două țări, îngrădite sub numele de „Principatele-Unite Moldavia și Valahia“, să-și aibă fiecare Domnul, cîrmuirea și adunarea ei deosebită, și numai pentru legile și întocmirile de „interes comun“ să stea o comisie centrală la Focșani, alcătuită din Moldoveni și Munteni. Înțelepciunea și patriotismul Românilor smulg biruința întrreagă.

*) Austria, Franția, Prusia, Marea Britanie (Anglia), Rusia, Sardinia și Turcia.

La 5 Ianuarie 1859 Moldova, prin glasul adunării ei, își alege Domn pe colonelul Alexandru Cuza, care, în ziua de 24 Ianuarie, e ales și de adunarea din București Domn al Munteniei.

La una ca asta nu se gândise nimeni dintre cei care-și închipuiau că ne-au înfășat că pe un prunc în fășile convenției dela Paris. Protestările Turciei și Austriei întâlnesc de astădată în Napoleon al III-lea un hotărît apărător al drepturilor noastre, iar în fruntașii poporului român o tărie de voință și de luptă, peste care nu se mai poate trece. Puterile sfârșesc prin a încuiința Unirea Principatelor sub Cuza, dar numai cât va trăi el. În ziua de 24 Ianuarie 1862 se deschide în București, în capitala fericită, cea dintâi adunare a României — și marile prefaceri ale țării, pe care Milcovul n' o mai despică 'n două, încep.

Averile mănăstirești, cari cu chip de danii și închinări „Locurilor Sfinte“, hărțiau egumenilor greci a cincea parte din pământul țării, sunt lămurite și întrupate la bogăția Statului nostru (13 Decembrie 1863). — Se încheagă iar vechea legătură dintre țaran și moșia patriei lui, îngrădindu-l să-și aibă și el, după atâtdea învăluiri, o bucătică de pământ și să știe că-i al lui de veci. Se iau măsuri strășnice pentru stârpirea jafurilor și asupririlor și pentru buna împărțire a dreptății. Se fac legi înaintea căroră toți Români sunt deopotrivă. — De astădată cu drept cuvânt se poate spune că mâna Domnului șterge lacramile țării. Cel mai de aproape și mai luminat sfetnic și ajutor Domnului în această uriașă muncă e Mihail Cogălniceanu, un înflăcărat iubitor, și el, al țărănimii, pe care-o apără cu toată nebiruita putere a cu-vântului lui.

AI. Vlahuță.

Hora Unirei.

Vasile Alecsandri.

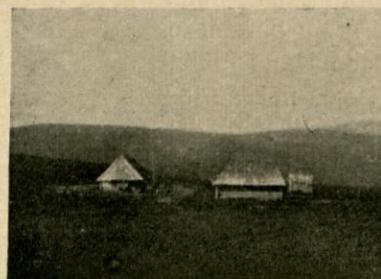
Hai să dăm mâna cu mâna Amândoi suntem de-o mamă,
Cei cu inima română, De-o făptură și de-o seamă,
Să 'nvârtim hora frăției Ca doi brazi într'o tulpină,
Pe pământul României. Ca doi ochi într'o lumină.

larba rea din holde piară! Amândoi avem un nume,
Piară dușmănia 'n feară! Amândoi o soarte 'n lume.
Și 'ntre noi să nu mai fie Eu și-s frate, tu-mi ești frate,
Decât flori și veselie! În noi doi un suflet bate!

Măi Muntele, măi vecine, Vin' la Milcov cu grăbire
Vin de dă mâna cu mine Să-l secăm dintr'o sorbere,
Și la viață cu unire, Ca să treacă drumul mare
Și la moarte cu 'nfrățire! Peste-a noastră vechi hotare.

Unde-i unul nu-i putere Si să vadă sfântul soare,
La nevoi și la durere. Într'o zi de sărbătoare,
Unde-s doi puterea crește Hora noastră cea frățească
Și dușmanul nu sporește! Pe câmpia românească.

Vasile Alecsandri.

Băiatul.*)

Un băiat. Altfel par că sunase vorba asta la urechile domnului Iorgu Beloianu, ce așteptase cu inimă cât un purice în odaia de lângă ietacul în care se muncise lehuza, alt rost par că-i avea viață de aci înainte, cu toată dragostea destul de mare ce nutriă pentru cele două fetițe ce-i dăduse Dumnezeu până aci. Un băiat! Și cuta dintre sprâncene pierise, iar obrazul i se înseninase de un zâmbet de recunoștință pentru cucoana Polina, ce se arătase, odată, și dumneaei, vrednică în fața bărbatului. La căpătâiu i se aşezase smerit, mâna-i tremurătoare netezia, lin, tâmpalele ude de sudorile muncilor biruite, treceă, usoară și măngăietoare ca o pană, peste fruntea răcorită a lehuzei. Lacom sorbiă privirea caldă și umedă izvorând din ochii femeii lui, ce prindea scăpare de chihlibar negru și-l învăluiau ca într-o rețea de tainică vrajă ce aci par că îi răsfăță sufletul, aci îl umilia și-l facea să se simță mic și supus ca un rob dinaintea stăpânului. O stăpânire mare prindea asupra întregei firi a domnului Beloianu femeea lui, prin pruncul ce se născuse băiat, cum atâtă dorise și oftase. Cum după scaldă aduceau plodul, un nod, și-l aşezau femeile după delături în leagănul de lângă patul cucoanei Polina, domnul Beloianu se ridică și-l sărută cu nesaț pe fruntea-i fierbinte și roșie ca o mână de spumă. Iar când lehuza făcă și mai mult decât puterile ei de muiere slabă și cu o mișcare domoală opri pe moașă să-i înfașe pieptul și ceru, dintr'un semn pricoput de toți, să-i pună copilul la sân ca să-l lăpteze singură, domnul Iorgu adusese genunchii, se încovrirgă și evlavios sărută mână albă și rece a cucoanei Polina.

Când se crăpă de ziua, trecu în odaia dumisale și asternu, cu slove mari și apăsate, cuprinsul depeșei ce-l chinuiă dela miezul nopții încoace, de când inima prinse să-i bată mai altfel decum o simță bătându-i pân'acum, mai plăcut par că. Era vestea pentru frăține-său, domnul Manole Beloianu, bancher în ulița Lipscanilor și senator la București,

care, cel dintâi, va să fi aflat știreacea mare ce hotără, în sfârșit, despre numele neamului. Depeșă trecu în mâna unui rândăș ce alergă cu ea la telegraf. Spre seară veni și răspunsul. Două vorbe și două iscălituri, dar două vorbe mult cuvântătoare pentru norocosul părinte și pentru cucoana Polina, ce ascultase răpită de fericire:

„Trăiască Manolică.

Tarsita și Manole Beloianu.“

Iată-l dar și pe fratele lor mai mare mișcat odată în viață, înduioșat într'atâta că primează, ce mai vorbă, cereă deadreptul, ca pe băiat să-l chieme Manolică, Manole cu un cuvânt, după numele lui. Și fericirea asta îndoită, tot pe urma Polinei lui, căci domnul Iorgu nu-și găsea dânsului nici o vrednicie, pe urma Polinei care pân'aci se încăpățâna să facă numai fete, iar acum se îndurase să-i izbândească și un dor al lui, mai prețuit și mai sfînit, cu cât fusese mai zăbavnic.

Domnul Manole trăia departe de neamurile lui din Novaci, se mărginea să răspundă la căte-o depeșă de urări la praznice și sărbători, ochii cu frate-său nu mai dăduse de ani, iar de plugăria lui Iorgu, plugărie intemeiată și pricepută, mai că nimic nu știă. Iar acum spunea că să vină de Paște, când se rânduise botez în lege, cu musafiri mulți, cu bufet trimes dela București și cu scripcarii cei mai vestiți din Târgu-Jiului. Și după ce-l ținuse pe prunc în brațe dinaintea cristelnitei trei sferturi de ceas, cât ținuse slujba, și-l unsese în numele sfintei treimi cu poreclă pe care nu numai dânsul, bancher bogat, om cu vază în sfatul țării și cu trecere la cărmuire, o purtă, dar o mai purtase cu cinste mare și un moș, care-l botezase pe dânsul, și urase atunci ca neamul Beloienilor să sporească și să se înmulțească din odrasle vrednice de un aşa neam, — mai lăsase domnul Manole și un dar scump, un potir de aur, un tacâm de argint, iar deasupra leagănumului înodase în fir de ibrişim mahmudele de aur, dintre cele mai căutate și mai de preț.

Pân' la patru ani băiatul crescuse răsfățat și oblojît ca un print. Doctorul de plasă nu

*) Din volumul de nuvele și schițe „Suflet călător“, ce va apărea în curând.

mai purtă de grijă molimelor ce secerau pe copii de prin prejur, dăduse de chilipir și-și făceă veacul în casele proprietarului, ca să numere de câte ori a străfigat Manolică, să-l caute de gâlci și de tuse, să-l îmbăieze în apa sărată și'n zeama de frunză de nuc, și să adune francii și frumoși, noi și albi, pe cari îi risipea domnul Iorgu spre a țineă teafără sănătatea juvaerului.

Din bunătățile ce curgeau dela București și dela Târgu-Jiu se împărtășeau, se înțelege, și fetițele crescute mari, durdulii și bucălate, roșii ca rodia și mândre ca florile, pe cari le doftorise mai mult soarele, apa rece și umbra pădurii și le țineă mai sănătoase grijă lui Dumnezeu.

La cinci ani Manolică călăriă țanțoș, în mână cu biciu dintr'o cosiță de mătase cu șfichiș usturător, pe spinarea unui cal scundac ce se tără pe patru picioare și nu era altul decât umilitul lui tată, pe care-l punea să umble deabușeala prin casă, pe scândurile goale, și-l purtă până ce-l dovediau puterile, din odaie în odaie, arzându-l cu biciul, de-i plesniau ochii, când se făcea îndărătnic.

Pe la șase asvârliă cu farfuriile după surorile lui dacă nu se supuneau la toate câte-i cășunau lui și nu se lăsau să le muște dacă nu se nvoiau să se înhame la căruțul în care se lăfăia el ca o bizadea. La opt se'ncolția cu maică-sa când nu-i dădea pe mână cămara toată ca să stingă borcanele cu dulceață și să cadă bolnav de pântecare. Iar la zece șterpeliă banii din bisacteaua de subt patul lui domnul Iorgu și-i dădea pe gusturi pe rând și pe nimicuri . . .

I se treceau toate, ca unui băiat, și bosmalele lui erau fapte de copil deștept cu care se făliau părinții. De nimeni și de nimic nu purtă frica Manolică, numai de Tata Nașu, dela București, învățase să se teamă, fiindcă i-l și zugrăviseră în văpseli strașnice părinții, de teamă să nu-și dea în petec față cu dumnealui și să-l scoată dela inimă.

Domnul Manole venea el destul de des acuma pe la Novaci, și-l luă pe băiat pe genunchi, și da câte un galben când îl sorcovea la anul nou, dar în brațe la dumnealui Manolică era un mironosit, nu suflă și-i băteă inima ca unui pui de găină în ghiarele ere-

telui când simția cât de mică dojană. Domnul Manole lăsă daruri și bani, și plecă pe-ci încolo, la București, după-ce, mai înainte, se punea la sfat cu frate-său, plănuia și hotără de fiitor, și se bucurau amândoi de cumințenia și deșteptăciunea băiatului. Prevăzător însă și în ceva mai cunosător dintr'ale vieții, dădea câteodată și povește fratele mai mare:

„Da, să fii băgător de seamă, Iorgule . . . Mie par că, mi-se pare că-l cam strică cu răsfățul . . .“ Dar să fi știut Tata Nașu pe ce cal a învățat să încalice Manolică, dar de-ar fi aflat cum sboară farfurii când se necăjește pe fete și se fac mii și fărâmi în perete, dar să fi aflat cine fură leii și polii din lădiță și-i da pe arșice și la gropiță cu băetii judecătorului, dar să fi fost față când i-a pus tată-său țigara în gură și s'a prăpădit de râs și de haz văzându-l cum se înneacă cu fumul, treabă care, mai încape vorbă, l-a silnicit pentru totdeauna de gustul fumatului! Ce ar mai fi zis atunci domnul Manole și cum s'ar mai fi înciudat de rău.

Când era băiatul de doisprezece ani, a venit ca și altădată domnul Manole, ce nu mai era senator acum, că se schimbase partidă dumnealui, a venit cu soția, Cucoana Tarșia, și au stat zile mai multicele cu neamurile. Bancherul, care pe la București, după masă, avea de regulă să cetească Universul, dăduse de niște „Cronici femenine,” scrise, credeă întemeiat, de o scriitoare șicusită și tare învățată, doamna Vaura, în care se spunea cum trebuie să-și crească o mumă copiii, — mai știutor acum decât altădată, nu i-a prea plăcut cum se vâră copilul în vorba bătrânilor, cum își scoate pe farfurie fără să adăste să-i dea alții, cum taie la palavre, cum stă pe scaun picior peste picior și se tolănește pe canapele. S'a încreuntat iar după masă când a rămas singur cu cumnații în cerdac, la fumatul țigării, a trimes pe copiii în luncă cu jupâneasa, la jocuri, și iar s'a dat în vorbă neaușă de băiat:

„Apoi, cum cam văd eu, voi nu prea știți să-l creșteți pe băiat, de astă m'am încredințat cu prisos. La voi dragostea întunecă și orbește judecata: Așa o să-l stricăți. Și, de, dacă ar fi numai al vostru, calea valea. Da vezi, e al neamului. Știți ce m'am gândit:

o să-l iau la București, lângă mine, să-i pun dascăl bun, să-i dau creștere serioasă. Ne-am înțeles?"

Bietul domnului Iorgu, când a auzit, a dat să bâigne ceva, dar a rămas cu gura căscată și cu ochii bleoajdiți ca un prost, iar cucoana Polina a zis „au“, a început să scâncească și s-a lăsat, ca o mortăciune, în brațele cumnatei Tarșiței. Apoi au prins a lăcrimă căteș trei, iar cumnatul Manole a trântit ușa și a plecat de lângă ei, mâniat. Cu vre-o două zile înainte de plecare domnul Beloianu dela București i-a strâns iar pe toți în sfat de neam și le-a zis rar și răspicat:

„Dumneata, cumnată, să cetești, uite, ce scrie ici la „Universul“ și după cum vezi în tocmăi să faci. Dumneata, Iorgule, să-i iezi un pedagog; dumneavoastră, amândoi, să deschideți ochii în paisprezece și pe fete să le cam țineți deoparte de-acu încolo... O să vedem până la Sâmpietru, cum o să meargă...“

Asta vârtos au băgat-o pe urechi părinții, că venia dela fratele mai mare și cuminte, a cărui dragoste se cam sleise dela o vreme și se șfierbântă acumă iară de când cu băiatul. Apoi dumnealui dădeă vorbă că vine și de Sâmpietru. Va să-i fi fost tare drag Manolică și eră lucru neauzit să facă atâtea jertfe unchiul cel neîmblânzit. Dar de eșit tot le-a eșit pe urechia ailaltă.

Iar la Sâmpietru cum a venit singur, fără cucoana Tarșița, se și puse la pândă și bag-seamă că-l părâse cineva pe Manolică, a mai tras și cu urechia pe la uși, să mai vârât și după uluci ca să-l vadă și să-l audă când e slobod și nepriveghiat și s-a luat cu mâinile de păr. După o săptămână de sedere, cât nu spusese o vorbă încă, în ajunul plecării, i-a zis deadreptul lui Iorgu:

„Mâne plecăm!“

„Așa de grab pleci?“

„Nu, plecăm...“

Limpede se rostise fratele Manole cu toate că nu spusese pe cine mai ia, dar într'adinsul plumbului ce pusese pe vorba plecăm, nu mai îngăduia nici o lămurire, și nu mai încăpea nici vorbă de geaba. Întâiu se uluise domnul Iorgu, după aia simțise un frig la inimă și apoi îl apucase o ciudă de moarte împotriva lui Manole. Omul astăa care două-

zeci de ani trăise strein de el și de ai lui, strângând la bani și neiubind pe nimeni, cum să vie așa deodată, să i se pună ca ursul în spinare, să-l încovrige ca pe un prost și să-i fure toată fericirea la care el cu nimic nu fusese vrednic. C'o să lase, cum lăsă a se înțelege, tot avutul băiatului după ce-or închide ochii el și Tarșița, ce brânză mare! Are și el atâta ca să dea lui Manolică și să-și mărite bine fetele. Sute de mii de franci! Dar când? Când or mură ei! Pe așa ceva nu se fac socotelile. Manole e om care să trăiască să-l îngroape pe el, iar Tarșița chereste de oțel, muiere de să numere suta încheiată.

„Hotărît, Iorgule. Voi nu numai că-l stricați, dar îl pierdeți curat și lămurit pe băiat. Are apucături proaste de tot, voi nici nu vedeți. Băgat-ai de seamă cum spune și vrute și nevrute, cum se mestecă într'ale bătrânilor, cum se rățoește la slugi, ce fel de jocuri deșuchiate îi plac, cum răspunde de obraznic... Eu am o datorie... Vi-l iau.“

Iar domnul Iorgu a înghițit, a tăcut și s-a supus și de a doua zi a rămas iar singur, cu Polina și cu fetele, ca înainte vreme. Apoi s'a desprins și i-a dat dreptate lui Manole. Pe fiecare săptămână plecau însă câte trei scrisori din casă pentru băiat, una dela maică-sa, alta dela el, și una dela fete, și porniau lăzile cu ouă, cu unt, trufandalele și dulcețurile, cuștile cu curcani și gâște, ca să nu ducă dorul băiatul.

Iar drumul Bucureștiului cine avea să-l bată de aci încolo? Pentru piece trebușoară domnul Iorgu găsiă cuvânt, pentru piece cum-părătoare își făcea cufărul cucoana Polina și din când în când plecau și cu toții luând și fetele cu ei.

Acum Manolică se făcea de 16 ani, mergea la Sfântu Sava, avea pregătitor în casa din ulița Lipscanilor a unchiului Manole, ales iară senator, care-l ținea de scurt și-l îmbiă cu povețele și cu pildele. Până să se fi făcut și băiat de treabă mai eră cale ca de un deal, o vale, și o pădure mare.

În postul Crăciunului veni o scrisoare cu pecete roșie, dela București. Pe patru fețe, ticsite în slove mărunte, scria domnul Manole, iar epistola astfel sfârșiă:

se dete dinaintea căminului sprijinindu-și umerii de burlanele sobei...

„Scrie, Polino.“

„Iacă scriu.“

„Cum să începem?“

Cucoana Polina îi ușură sarcina asta scriind frumos pe fruntarul hârtiei.

„Băiatul meu scump.“

Domnul Iorgu trase cu coada ochiului și nu zise nimic, apoi începând să dicteze mai înainte:

„Eu sunt un părinte slab. Din prea mare și nesocotita dragoste ce-ți port, fiindcă ești singurul purtător al unui neam de oameni cinstiți, te-am crescut cam fără socoteală și cu mare cusur. Frate-meu Manole, care și-e unchiu bun, a mijlocit și te-a luat lângă el ca să te aibă de aproape și să te îndrumez la bine pentru viitor. Cu toții n'avem alt gând decât să te știm sănătos, cu învățătura bună, ca să ne fălim, mâine poimâine, cu știință și cinstea ta. Cum să nu știi tu răspunde la atâtă dragoste a noastră? Învață bine, fătul meu, poartă-te frumos, vezi-ți de sănătate și fă să am tot știri bune despre tine.

„Maică-ta, surorile și eu, iubitorul tău tată, îți trimetem o mie de îmbrățișeri.

Al tău părinte.

„Nota bene... Scrie Nota bene, Polino... Îți trimet două sute de franci, post restant. De o sută să iezi daruri fetelor ca din partea ta și să le aduci când îi veni de Crăciun,

iar o sută să-i păstrezi pentru tine. Lui Manole, dacă te-o întrebă, să-i spui... Ce să-i spună Polino?“

„Să se jeluiască că i-ai scris o scrisoare să n'o măñânce porcii și să pună pe Tarșița să-l judece că-i prea face zile fritte băiatului.“

Domnul Iorgu știu acumă să nimerească foarte bine cutioara cu plicuri, se iscăli din josul scrisorii, făcând un grop de bani și le trimise toate, prin isprăvnicel, la poșta.

Cucoana Polina îi apucă mâna și i-o duse la gură.

„Ce faci, Polino, sări domnu Iorgu ferindu-și mâna, ce sunt eu, popă?“

„Să mă ierți, Iorgule, dar uite, în gândul meu îți făcusem năpastă...“

Domnul Iorgu zâmbi și-o mângeaie pe tâmplă. Amândoi rămăseseră tăcuți. Apoi dânsul cătră soția sa dragă:

„La dreptul vorbind toate astea trebuie să fie încornorări de ale lui Manole. Om de vremea veche, ce vrei, și suflet acru. Cine nu-l știe pe Manole? Cine s'a lipit de inima lui vreodată? M'as fi și mirat să se prefacă câinele în om. Dar minți am avut noi, soro, de ne-am dat copilul de lângă noi...?“

Cucoana Polina îi răspundeă alintându-l cu o privire plină de recunoștință și de bu�ătate, iar Iorgu Beloianu se gândi cu jind cum s-ar mai fi făcut un cal, pe patru labe, ca să-l încalice și să-l plesnească Manolică cu biciul.

Caton Theodorian.

Cântece.

(Hafis.)

Auzi ce muzică divină
Coboară din adânc de stele?!
Sunt ale îngerilor coruri —
Învață cântecele mele.

Împărat de-aș fi, o lume
Să mă cânte 'n osanale
Tronul meu ar fi și-afuncia
Micul prag al ușei tale.

E amară lumea asta
— Toți se plâng de ea mereu,
Dar întreagă ar îndulci-o
Buzele ce le știu eu.

Când cu zimbetele tale
Îmi răsai în drum, fecioară,
Ca un mugur se deschide
Inima: e primăvară.

Vrei de-o dată să-mi destăinui
Vecinica viajă,
Spune-i vântului să-ji smulgă
Vălul de pe față.

A. E.

Impresii din București.

Cursul de dicțiune.

Este, de sigur, o idee foarte fericită de-a întrebuiță vacanțele școlare spre a întruni pe profesori în conștientă, în care să se desbată problemele pedagogice ce sunt la ordinea zilei, sau spre a le da puțință de a-și completa în vre-o direcție oarecare cunoștințele câștigate în anii de studii universitare și experiența dobândită la catedră. Trebuie să ne bucurăm deci când vedem frumoasa activitate ce se desfășură în România din acest punct de vedere. Ea este o dovedă mai mult că învățământul fraților de peste munți face mari progrese, fiindcă conducerea lui se află în mâni cu adevarat chemate, care nu crătușă nici un sacrificiu pentru înținarea culturală a neamului prin școală. Noi, cei de dincoace de munți, urmărим cu cel mai viu interes frumoasele silințe culturale ale fraților mai norocoși și ne-am bucură dacă ei ar face orice muncă culturală cu aceea înaltă conștiință că nu-și îndeplinesc numai o datorie oficială față de un stat, ci o datorie sfântă față de un neam întreg și mare, care-și va rosti odată dreapta sa judecată asupra tuturor fiilor săi.

După congresul profesorilor de limbi moderne, ținut la Craiova, a urmat îndată cursul de dicțiune dela București, al cărui scop a fost să deprindă pe profesori, în prima linie pe cei de limba română și de istorie, a ceti corect și frumos o bucătă literară. Cursul s'a ținut în amfiteatrul liceului Gh. Lazăr și a fost deschis de ministrul instrucțiunii, dl Sp. Haret. Apoi, dl Pompiliu Eliade, dir. general al teatrelor și însuș un distins orator și conferențiar elegant, a arătat, într'o conferință de peste o oră, importanța dicțiunii pentru orice profesie și în special pentru profesori și preoți, documentându-și expunerea cu exemple practice. Lecțiile, care au urmat regulat, câte trei ceasuri fără întrerupere, în fiecare zi, au fost făcute de către trei dintre cei mai distinși artiști ai Teatrului național, dnii Nottara, Licescu și Liciu, cărora dl Eliade le împărtise materiale după felul talentului fiecăruiu, dând dlui Nottara partea mai patetică: drama, poezia epică și lirică, dlui Licescu partea în care domină rațiunea sau fantasia: discursul, nuvela, basmul; iar dlui Liciu partea de spirit și humor: fabula, satira, comedia. După scurte introduceri teoretice, s'a trecut îndată la lecții practice. S'au cunoscut și recitat bucăți alese din cei mai buni scriitori români, Alexandrescu, Alecsandri, Russo, Eminescu, Coșbuc, Kogălniceanu, Caragiale, Brătescu-Voinești etc. De obicei, un profesor sau mai adeseori o profesoră cetea bucata, iar artistul îi atragea atenția asupra greșelilor de pronunție și intonație; pe urmă, artistul însuși cetea bucata încă odată. La sfârșitul lecției artiștii recitau poezii, dl Liciu, la cererea asistenței, a trebuit să reciteze, în mai multe rânduri, din spiritualele sale anecdotă în versuri. D-na Aristizza Romanescu, care urmăria cu interes cursul, fiind rugată, a cunoscut și dansa de mai multe ori mai ales din Alecsandri și Coșbuc, ținând chiar lecție în câteva rânduri. Publicul de profesore și profesori, care as-

cultă, bine înțeles, mai bucură pe artiști decât pe cei dormici să învețe, răsplăti frumoasele recitări cu aplauze entuziaste. Neapărat că fiecare dintre cei care au urmat cursul a avut prilej să învețe și să facă multe observații interesante și folositoare. Păcat numai că nu s'a urmat îndeajuns propunerea foarte bună a lui Liciu de a se discuta asupra fiecărei cetiri. Astfel de discuții, bine conduse, ar fi dat rezultate prețioase. Ele ar fi putut să lămurească o mulțime de cehi privitoare la cetirea și recitarea în școală, care, în orice caz, se deosebește atât ca scop cât și ca formă foarte mult de cea de pe scenă; un lucru de care, de altminterea, și-au dat seama și artiștii, silindu-se a căi că mai puțin dramatic și scuzându-se chiar pentru mimica lor de obișnuită. S'ar fi putut arăta chiar părările unor autorități străine și ale noastre asupra felului cum e bine să se cetească poezii epice, lirice etc., căci există oarecare literatură și în materia aceasta și avem și noi un trecut literar cu care e bine să se păstreze legătura.

La Teatrul național.

Premiera lui „Don Carlos“. Eram foarte curios să văd o dramă de Schiller într-o traducere făcută de un poet congenial — traducătorul e G. Coșbuc — reprezentată pe scenă celui dintâi teatrul românesc. Am rămas însă în mare parte decepționat: nu de traducere, nici de montarea piesei, nici de decoruri și costume, ci de interpretarea rolurilor și de felul cum s'au recitat versurile. În adevăr, traducerea e, pe căt se poate ju-decă la reprezentăție, foarte frumoasă, turnată în acea limbă românească curată și plină de vigoare, pe care o cunoaștem toți din multele traduceri ale lui Coșbuc și din operele lui originale. Auzisem cu o zi înainte de reprezentăție că Coșbuc, asistând la o repetiție, a stat să nu-și mai recunoască versurile. Se vede că actorii nu erau obișnuiți cu felul versului nici cu poezia masivă, patetică și plină de sentințe a marului poet german, pe care traducătorul a redat-o cu totă fidelitate și cu totă măiestria lui de poet mare. De multe ori ritmul versului se pierdeă cu totul, uneori chiar înțelesul frazei. Pentru o interpretare justă a rolurilor principale ar fi trebuit neapărat mai mult studiu și chiar oarecare familiarizare cu felul dramelor lui Schiller și felul interpretării lor la teatrele germane.

Cu toate acestea dl Nottara, în rolul lui Filip al II-lea, a avut o creație originală. De altfel, jocul de scenă, până la severele forme ale etichetei de curte spaniole, a fost foarte îngrijit, iar costumele și decorurile splendide. Reprezentările care au urmat după premieră am auzit că au fost cu mult mai bune. În orice caz, direcția nouă a teatrului își câștigă mereu extraordinare prin frumoasele silințe de a înțelege capo d'operile dramatice ale literaturilor străine. După începutul făcut cu „Don Carlos“, n'ar trebui să întârzie prea mult reprezentarea lui „Wilhelm Tell“

într'o traducere tot atât de măiastră; această operă grandioasă ar putea să câștige chiar o însemnatate deosebită în literatura noastră și în repertoriul teatrelor noastre.

„Falimentul“ de Björnson. „Falimentul“ este cea dintâi piesă a lui Björnson care a avut un succes mare în toată lumea. În ea recunoaștem deja toate însușirile autorului ca poet dramatic, însușiri care disting, crescând mereu, un lung sir de opere admirabile care poate încă nu e încheiat. Câștigarea acestei piese pentru repertoriul Teatrului național a fost o ideie dintre cele mai fericite și una din acele fapte culturale, care, fără să fie prea mult remarcate, pot avea efecte mai binefăcătoare decât multe altele trâmbițate în largul lumii. Trebuie să fi asistat cineva la una din numeroasele reprezentări ale piesei — căci a fost cel mai mare succes al stagiunei — spre a-și putea da seamă de impresia puternică și profundă ce produce. Björnson e unul din acei scriitori atât de rari cari își pun tot avântul sufletului lor ales în ceeace scriu: și acest avânt și acest suflet cuceresc și stăpânesc și înaltă publicul oricărui teatru. În cursul actului atât de puternic în care advocatul — această personificare a conștiinței — silește pe bogatul comerciant, spre a-l mântui de chihul unei vieți mincinoase, să iscălească declarația falimentului și-l lasă apoi cu familia sa — în cursul acestui act întreg teatrul eră cu totul stăpânit de emoție și nenumăratele batiste, care răsăreau albe în semi-intunecul teatrului, erau o doavadă că deabia va fi rămas un ochiu neînlăcrămat. Nu e vorbă, piesa să a-și jucat splendid, cum se joacă, de altminteri, toate piesele cu subiecte din viața modernă la Teatrul național. Numai în actul din urmă jocul n'a fost la înălțimea poeziei din acest act. Lui Björnson îi place să-și încheie piesele pline de emoții dramatice dintre cele mai zguduitoare printr'un sfârșit duios poetic, întocmai cum un compozitor și-ar sfârși o simfonie grandioasă prin niște acorduri de-o armonie fină și desăvârșită. Această armonie n'a fost redată întocmai prin jocul din actul final. Traducerea d-lui B. Hétrat e bună, dar nu peste tot. Ea este însă cu mult inferioară strălucitei traduceri a piesei franceze „Rivala“ de dl Brătescu-Voineschi.

Oricine a asistat să-a putut încrezintă că cu piese ca „Falimentul“ de o valoare psihologică și estetică și etică atât de mare, Teatrul național din București va putea realiza chiar o parte din idealul înalt pe care l-a fixat un Schiller teatrului german.

„Matineurile.“ La Teatrul național din București se dau, Dumineca și în zile de sărbătoare, după prânz, „matineuri“, cu prețuri foarte reduse. Aceste reprezentări, menite mai ales pentru tinerimea școlară, sunt foarte folositoare și foarte bine cercetate. E o bucurie să vezi mulțimea aceea de liceani în uniformele lor simple și de gust, mișunând între acte prin toate coridoarele și discutând cu aprindere impresiile. Din toate lojele răsar drăgălașe capete de fetițe gătite; încotro te uîji, zărești ochi mari de copii, care aşteaptă nerăbdători să se ridice cortina sau strălucesc încă de bucuria celor văzute. Si nu s'ar putea

găsi un public mai impresionabil, mai entuziasmat și mai recunosător decât acesta. De aceea trebuie bine grijat ce i se oferă; căci un pedagog a zis că „ce e mai bun încă nu e destul de bun pentru copii“.

Am asistat la două matineuri: „Scrisoarea pierdută“ de Caragiale și „Curcanii“ de Ventura, și m'am încredințat că acest public, oricăr de lesne de insuflație, are, în același timp, și un simț foarte fin de critică pentru anumite însușiri ale pieselor.

„Scrisoarea pierdută“ s'a jucat cu multă vervă, scenele de alegore au fost splendide, dl Brezeanu, ca „cetățean turmentat“, neîntrecut. Dar, peste această piesă, timpul pare a fi așternut deja un strat ușor de pulbere: satira politică nu mai stârnește astăzi hohotele ce auzim că le stârnează odinioară; de sigur că o mare parte din publicul matineurilor nici nu o înțelege totdeauna, el râde numai de situațiile comice și de tipurile hazlii și mai ales de jocul minunat al favoritului său, dl Brezeanu. Ne întrebăm însă dacă această piesă este potrivită pentru lumea de copii care vine la aceste reprezentări. Oricăr de mare ar fi importanță și chiar valoarea ei din punct de vedere literar, — pentru copii nu face; dovada cea mai bună e că ei nu pot să înțeleagă bine tocmai ceeace constituie forța piesei: satira. Deci nu tot ce e însemnat din punct de vedere literar e bun și din punct de vedere pedagogic și vedem că matineurile vor să aibă și menire educativă. Nici „Stella“ de Goethe bunăoară nu se dă ca reprezentare pentru tinerime, cu toate că e de Goethe.

Nepotrivit mi s'a mai părut însă și felul cum se înscenază sfârșitul piesei: manifestația pe care Cațavencu cel păcălit e silit să facă nou alesului deputat, Agamită Dandanache. Cu tot respectul ce-l avem pentru o punere în scenă căt se poate de realistă, nu vedem necesitatea ca la acea farsă — o satiră admirabilă a manifestațiilor neseroioase — mulțimea să fie cu un mare steag tricolor și muzica să cânte — cum vi se pare? — „Deșteaptă-te, Române“, și aceasta înaintea unui public de copii. Acest fel de înscenare ne miră cu atât mai mult că în ediția operelor lui Caragiale nu se vorbește decât de „un marș“ și „ramuri verzi și steaguri“ și sunt atâtea marșuri și atâtea feluri de steaguri. Sunt însă și anumite lucruri, anumite simboluri, care nu se pot întrebui, nici măcar pentru ilustrarea unei satire, fără să jignească simțul nostru și să strice tocmai efectul bun al satirei. Si aici mai eră încă vorba și de educația tinerimei!

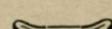
Nu cunosc o piesă mai potrivită de a fi dată ca matineu decât „Curcanii“ dlui Ventura. Acțiunea ei se petrece când pe câmpiiile din jurul Plevnei, când în casa unei familii din Iași, în care au străbătut valurile războiului ca și 'n toate celelalte, umplând de griji inima unei fete care-și știe iubitul pe câmpul de luptă și a unei mame care-și vede copilul încă nevârstnic plecând, din școală militară, la războiu. Cu toată lipsa ei de realism, această piesă, care e scrisă în spiritul „Ostașilor noștri“ de Alecsandri, are atâtea momente frumoase și mișcătoare,

încât face cea mai puternică impresie asupra publicului nepretențios și entuziast al matineurilor. Afară de aceasta, nu lipsesc nici scene și tipuri hazlii (negustorul Bacalovici, țiganul și evreul soldați, riporterul englez) de un umor simplu și sănătos, de care publicul râde cu poftă. Sfârșitul piesei produce un entuziasm de nedescris. El înfățișează plecarea oastei române la assalt și apoi întoarcerea ei glorioasă după izbândă. Ostașii cari apar pe scenă și trec în atitudine militară ireproșabilă, în sunetul goarnelor și al muzicei și al tunurilor din depărtare, din ce în ce mai grăbiți, la assalt, sunt soldați adeverați și mulți și din toate armele. Publicul întâmpină cu aplauze frenete

tice fiecare grup nou, e o emoție și un entuziasm în întreg teatru, care se repetă la întoarcerea oastei și se sfârșește într'o profundă înduioșare pentru băiatul erou, care moare sărutând drapelul.

Iată care sunt însușirile unei piese pentru tinerime. Acestea le preinde o tinerime sănătoasă, de ele se însuflește, ele trebuie să i se ofere căt mai des: emoții generoase, simțeminte înalte; spiritul rece și incisiv al satirei e pentru oameni mari. Dl Ventura a meritat cu prisos chemările entuziaște la rampă și privirile de admiratie ce se ajințeau prin coridoare asupra figurii sale înalte de bătrân venerabil.

I. B.

Din Popor.

Patimile lui Christos.

1. Vaï, Doamne, ce ai pătimit?
Bună veste ţ-o venit,
Că jidovii că te-or prins
Și te-or prins și te-or legat,
5. Pe uliță te-or purtat,
In grădină te-or băgat,
In grădina cea de sfat,
Cu oțăt te-a adipat
Și cu fere te-o rănit.
10. Cu palmă te-o pălmuit.
In obraz te-o schipuit,
Gura râde, inger plângă,
Că să varsă sfântu sânge,
Sângele-î nevinovat,
15. Jos pe vatră s'o vârsat,
Pietrile s'or despiciat,
Apile s'or tulburat,
Luna 'n sânge s'o 'mbrecat.
Grăia fiu cătă maică
20. Ce te maică tânguești?
De ce lacrami grele verși?

Cliciova.

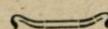
Poezia aceasta cu subiect religios e culeasă la 1898. Cred că e interesant o da publicitate, având de aceste foarte puține. Maria Popescu, femeie atuncii de 40 de ani, azi e moartă, mi-a spus că cântecul acesta se cântă din partea pelegrinilor, cari merg la mănăstirea dela Maria-Radna. În părțile noastre României nu au mănăstire și aşa merg la mănăstiri catolice. Intreaga poezie e ținută în dialectul central al

- De mari ca merile,
De ferbinți ca focurile,
De grele ca pietrile.
25. O zis fiu cătă maică
Lasă, lasă, maică, lasă,
Că nu ști ce rând iau,
Că colo sus mai din sus
Iest tri jidovî meșterești.
30. Iei crucea că ţ'o croiesc,
Ț'o croiesc, ţ'o bărduesc,
Pe tine te restignesc,
Lasă, lasă, maică, lasă,
Că și io pe iei i-o duce
35. In mijlocu iaduluî
In văpăia focului,
Unde-s viermiș n-adurmiș
Cu ghinț de fer ascuțită.
De acu până 'n vecie
40. Dzeu cu noi să fie!
De acu până 'n vecie
Mila Domnului să fie!

Maria Popescu.

Bănatului. Formele fonetice sunt redate numai în mare, întru căt m'a ajutat scrierea obișnuită română. Motivarea psihologică a poeziei nu se prea apropie de principiile marelui Christos. Că Maica Prea Curată are inimă duioasă de mamă și că voește să-și apese fățul e lucru natural, dar că Christos să fie răzbunător nu să poate după credința noastră creștină.

Iosif Popovici.

Bărbații din epoca Unirii.

Comitetul unionist din Moldova se compunea din următoarele 11 persoane: Arhimandritul Neofit Scriban, Dimitrie Ralet, Constantin Negri, Anastasie Panu, Mihail Kogălniceanu, M. Costachi Iepureanu, D. Cracti, Petru Mavroghehi, D. Cozadini, Constantin Hurmuzaki

și D. A. Sturdza, redactorul proceselor verbale și secretarul comitetului.

Acest comitet lucră la Iași, leagănul unirii, iar alte subcomitete lucrau în orașele din țară. Nu putem urmări viața fiecăruia, dar din schițele câtorva se vor înțelege și ceilalți.

Ion C. Brătianu.

Arimandritul Neofit Scriban.

Vasile Sturdza.

Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

Anastasie Panu.

Sofronie Miclescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei.

Neofit Scriban era profesor la Seminariul din Socola, la via căruia se întruneau unioniștii. Se născuse la granița dintre Moldova și Bucovina, și pe la 1840 salutase zidurile dela Suceava cu versurile :

Capitală văduvită, care Dacul te-au făcut...
Din tărimea ta de ziduri
Multe veacuri mă privesc.

Iar în epoca unirii, într'o cărticică ce s'a

răspândit în toată țara prin elevii dela Seminariu (ca și la Blaj), Neofit Scriban pusese ca motto :

„Când s'au pogorît amestecând limbile, despărțit-au neamurile cel prea Înalt, iar când au împărțit limbi de foc, într'o unire pe toți i-au chemat. Și cu un glas slăvim pe prea Sfântul Duh.“

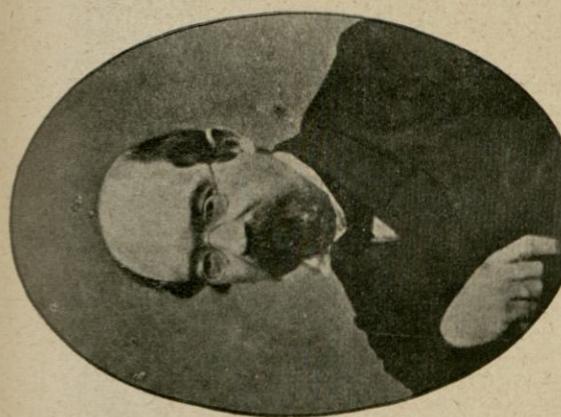
Pe Dimitrie Ralet îl cunoaștem din vremea

C. A. Rosetti.

Generalul Nicolae Goleșcu.

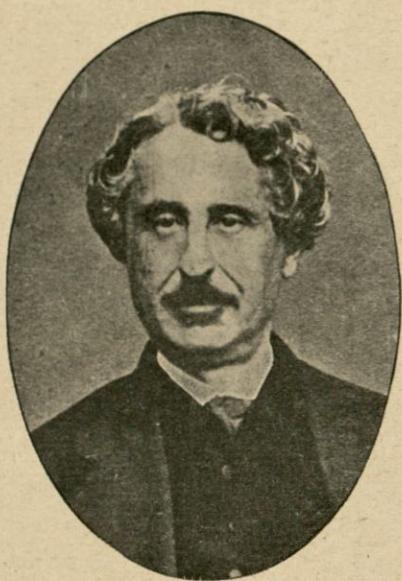
Mihail Kogălniceanu.

Constantin Hurmuzaki.

Dimitrie Sturdza.

Dimitrie Brătianu.

ad-hoc din Moldova.

Cei doi din urmă, Hurmuzaki și Sturdza, sunt rude, cari se despărțește de Mihail Sturdza pentru ideea unirii. Hurmuzăcheștii au susținut la 1848 drepturile Românilor în „Gazeta Bucovinei“. Ei aduseră pe Aron Pumnul din Transilvania, pentru a îgorî aci câmpul literaturii naționale. D-l Dimitrie A. Sturdza, singurul în viață, e Tânărul din 1856, care amintește de „onestitate și probitate“, bătrânul înțelept de astăzi.

lui Vogoride. Constantin Negri e prietenul lui Alexandri, care stăruiește la Poartă și îsbutește să împace pe Cuza cu Turcii. Anastasie Panu e Caimacamul numit după Vogoride, care împreună cu colegul său Vasile Sturdza sprijină unirea.

Mihail Kogălniceanu e leul dela 1864, care spuse lui Cuza Vodă după alegeră: „Iar, tu Măria Ta, ca Domn, fii bun, fii bland fii bun mai ales pentru acei pentru cari mai toți Domnii trecuți au fost ne-păsători sau răi“. El a formulat dorințele Divanului

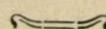

Prințul Dimitrie Ghica.

Cei doi Mitropoliti, Sofronie Miclescu al Moldovei și Calinic din Muntenia, au fost președinții Divanelor.

Golescu, Ion Brătian, C. A. Rosetti, Dimitrie Brătianu sunt revoluționari oțelări dela 1848. Dimitrie Ghica boier mare care a votat pentru Cuza. Ceilalți, cari nu se pot reaminti pe nume, fie în veci neuitați pentru muncă, abnegație și patriotism!

AI. T. D.

Resignare.

Când ceteam în zvon de șoapte
Cartea dragostii, Aniță,
Cum se destrămau în noapte
Albe, frunzele de viță!

Scăpără departe 'n zare
Ca străjer iubirii mele,
Pe a dorului cărare
Umed, sus, un cer de stele.

Se izbea 'n aripa morii
Unda repede, sub puncte...
Osteniți mânau păstorii
Turma oilor mărunte.

Azi sunt trist, ca niciodată,
De-amintirile pribegie,
Taina dragostii, curată,
Cine-o poate înțelege?

Pare c'a trecut o clipă
Și pe rând se 'nșiră anii...
Din a dragostii risipă,
Înfloriră măgheranii.

Rumenit-au trandafirii
La Anița, lângă poartă...
În cătușele iubirii,
Tristă, inima e moartă...

I. Broșu.

Dări de seamă.

Tit Bud, Poezii pop. din Maramureş, colecție edit. de Acad. Rom., Bucureşti, 1908, 1 vol. de 86 pp. Prețul 1 leu.

Cărțile apărute la o academie de științe au de obicei reputația, că sunt destinate pentru un cerc restrâns de cetitori.

Cercul acesta este și mai restrâns la noi, la români, cari abia avem cetitori pregătiți pentru asemenea publicații... Simpatia publicului cetitor, atât la noi, cât și în regat, este minimă pentru aparițiile ce i se pun la dispoziție din Olimpul învățătei noastre corporații, — cărțile ei nu se vând, și nu se citesc; nici presa nu prea ia notiță de volumele și broșurile academice.*)

Îndoială, cu toate acestea, nu mai începe, că ar merită cu totul altă soartă. *Memoriile* diferitelor secțiuni, în mare parte, ar fi destul de potrivite ca să poată fi notate și spicuite în presa noastră cotidiană. Unele din *rapoartele* membrilor Academiei, asupra numeroaselor lucrări intrate la concursurile anuale de premii, dacă ar fi reproduce, ni-ar arăta cel puțin părerile ce stăpânesc la Academie în cutare materie, — iar cetarea acestor rapoarte de sigur n'ar fi împreună cu o prea mare încordare a gândirii abstractive; și ar putea fi gustate în cercuri largi, în loc să rămână îngropate în volumele acelea groase, cu copertă sură și aspect lătăreț, pare că anume ar fi intocmite să se odihnească în pace, cu foile netăiate, pe seama viitorimei. În sfârșit, nici publicația specială, începută în 1908, sub titlu: „*Din viața poporului român*”, nu este de mai puțină importanță; ba, din punctul de vedere al comorilor de limbă românească, poate este chiar o pierdere, că publicația academică nu și-a luat mai de grabă caracterul sistematic ce-l are astăzi, când vedem că începe a se ocupa din adins și intensiv cu manifestările vieții sufletești a țăranului român.

Am primit, până acum, trei volume din această sănătoasă publicație.

Despre cele dintâi două am vorbit în numerele 1 și 2 ale „Luceafărului” din a. c.

Al treilea volum îl formează colecția părintelui vicar al Maramureșului, Tit Bud. Este o colecție făcută într'un ținut, unde astfel de contribuiri însemnează adevărate rarități.

Volumul are:

I. Balade 16; — II. Doini 315, de jale, de dragoste, ostășești și, în majoritate, chiuțuri; — III. Colinde 17, — și glosar.

Baladele, unele mai scurte, sunt nouă; altele, mai lungi, sunt variante, cu particularități locale. Inspirația poetică nu e tocmai bogată; versurile oglindesc mai mult o stare de lâncezeală a unei țărănimii,

*) Nu ia, fiindcă nu i se trimit. Noi le-am cerut de vre-o trei ori și n'am reușit să le avem. Nici chiar volumele colecției „Din viața poporului român” nu ni s-au trimis.

Red.

care fizicește și economicește merge spre cădere. Culese mai curând, cu 30—40 de ani înainte, probabil că versurile baladelor ar avea altă infățișare, ar fi mai mlădioase, mai puternice și, în deosebi, mai puțin fragmentare ca fond.

La doine și altfel. Aici inspirația poetică este mai puțin săracăcioasă. Lucirile de gândiri sunt cevaș mai dese, ici-colo câte-o surprindere destul de frumoasă.

Dăm, pe ales, câteva doine:

Bade, bădiuluțul meu,
De ti-i voia să mă lași,
Spune-mi verde în obraz; —
Ne-am iubit dintr'un inel,
5 Ne-om lăsă din puținel;
Ne-am iubit dintr'o verigă,
Ne-om lăsă dintr'o nemică.

Ce haznă ai de condei,
Dacă șezi pe canapei*)
Și de dorul mândrii piei!

Zis-ai, mândră, că-i veni
Pe valea cu vișinii;
Ș'a mințit, și n'ai venit,
Numai căt m'ai celuit**).
5 Celuiască-te lumea,
Cum mi-ai celuit mintea;
Celuiască-te corbii,
Cum mi-ai celuit ochii.

Codrule, frunză rotundă,
Pice bruma, nu te-ajungă,
Că mi-ai ținut cândva umbră;
Crodrule, frunzuță lată,
5 Pice bruma, nu te bată,
Că mi-ai fost mamă și tată.

Ziuia-i mică,
Frunza pică,
Cum vom trăi, mândrulică?
Noaptea-i mare,
5 Iarna-i tare, —
Nu-i cum, fără ne-om lăsare.

De omuțul, care-i sfânt,
Fuge dracul tipurind ***);
La omuțul blăstămat
Merge dracul pe iernat.

La viaței,
Marișcă hei!
Mână trei, ș'adună doi;
Lasă unu pe zăvoi,
L-om cătă noi amândoi!

*) Canapea, divan.

**) Înșelat.

***) Urlând.

Versurile din colindele maramureșene, ca și din colindele celorlalte ținuturi, zugrăvesc foarte rar trebuințe sufletești adânc simțite: ele constituie mai totdeauna poezia ocazională a poporului, și nu le putem atribui valori la cari nu țintesc.

La sfârșit însemnăm câteva lipsuri în culegere: nu găsim cel puțin două-trei bucăți transcrise în grăi local, maramureșan; nu se arată numele comunelor și ale persoanelor, dela cari s'a adunat materialul; nu suntem lămuriți asupra numirilor folosite pentru căntecile poporale, — vorba „doină“ se pare că nu e întrebuițată, ci „hore“ însemnează și doină, și poate mai des baladă: horea Firulinei, horea lui Vili, hore'a lui Ion Berciu sunt titluri de balade din Maramureș. — Greșală (poate de corector), este vorba „iție“ pe mai multe pagini, — n'are trei silabe, ci două, și se rostește iță; nu se pare exact scris nici cuvântul „gutăiu“, mai curând credem că se rostește gutii, §. a.

E. H.

Piese de teatru pentru tinerime. Numerile 14, 19 și 26—27 din „Biblioteca Românească“ (editată de Casa Socec) despre care s'a mai vorbit în această revistă, cuprind piese de teatru pentru tinerime.

In broșura Nr. 14 sunt patru piese pentru băieți: „Cuza-Vodă“, „Inimă bună“, „Păsărarul“, „Două bilete de loterie“, iar în broșura Nr. 19 trei piese pentru fetițe: „Prințesa Curcanilor“, „Caterina e neinvonată“ și „Îngâmfarea este pedepsită“. Toate acestea localizări de d-na Eufrosina Ioan Adam. Deosebit de drăgălașe și potrivite sunt: „Prințesa Curcanilor“, „Două bilete de loterie“ și „Cuza-Vodă“, aceasta din urmă mai cu seamă, fiind totodată și foarte actuală.

Broșura dublă Nr. 26—27 conține șase bucăți, piese de teatru, tablouri și feerică de C. Luncan și G. D. Mugur.

Dacă și copil — adecă chiar fără să mai fiu copil — mi-ar plăcea să văd reprezentate cele două piese: „O șezătoare“ și, mai ales, „Peneș Curcanul“. Mi se pare că ar fi foarte frumoase. Cea dintâi e „o șezătoare“ țărănească în care se glumește, se lucrează, se spun povești, se spun ghicitori minunate și se cântă cântece frumoase ca:

Foicică de mohor,
Bate murgul din picior
La fereastră din obor
Să-i dau fân și orzișor,
Să-i pui șeaua binisor
Că de ducă mi-este dor.
Foicică trei granate,
Și-am să-i pui șeaua pe spate
Și să plec cu el departe:
Drum de noapte, drum de silă,
O să plec unde mi-e milă;
Drumul greu, mîrgu-i ușor,
O să plec unde mi-e dor,
Pe la frajii pe la surori,
Pe la grădina cu flori.

și în care moș Buturugă spune ce e doina pentru român și încheie așa: „Of, decât doina uită, mai bine moartea, mătata“. Cam silite sunt versurile lungi de căte cincisprezece silabe pe cari autorii le pun în gura bunichii, țărancă bătrâna, cum și povestea cu pitici... dar aceste se pot ușor lăsa afară sau înlocui cu ceva mai potrivit. „Peneș Curcanul“, poem de tot original, e un mic cap de operă și foarte ușor de jucat. Cele ce urmează sunt mult mai puțin reușite. La sfârșit câteva jocuri după cele nemăștești: „Wollt ihr wissen wie der Bauer...“, „Wir sind ja Musikanten und kommen aus Schwabenland“ etc...

Piesele „O șezătoare“ și „Peneș Curcanul“ s'ar putea juca chiar și de diletanții noștri, cu unele modificări.

A. O. M.

Ioan Adam, *Constanța Pitorească*, cu imprejurimile ei. Călăuză descriptivă cu ilustrații. Edit. Inst. „Minerva“, București, 1908. Prețul: 2 lei.

Di Adam s'a hotărît să-și continue activitatea literară, după o pauză destul de lungă. Reînvierea literară și-a anunțat-o prin o nouă ediție a anecdotelor țărănești „Pe lângă vatră“ și a volumului de nuvele „Flori de câmp“ care acum, îmbogățit cu bucați nouă, a apărut sub titlul „Nizuinți“, ambele la „Minerva“. Pe lângă aceste, a publicat volumul de mai sus și o broșură de traduceri din Maupassant, apărută în „Biblioteca pentru toți“. Di Adam a mai început să colaboreze la diferite reviste și ziară, așa încât avem nădejde că frumosul dsale talent ne va da bucați de o adevărată valoare literară.

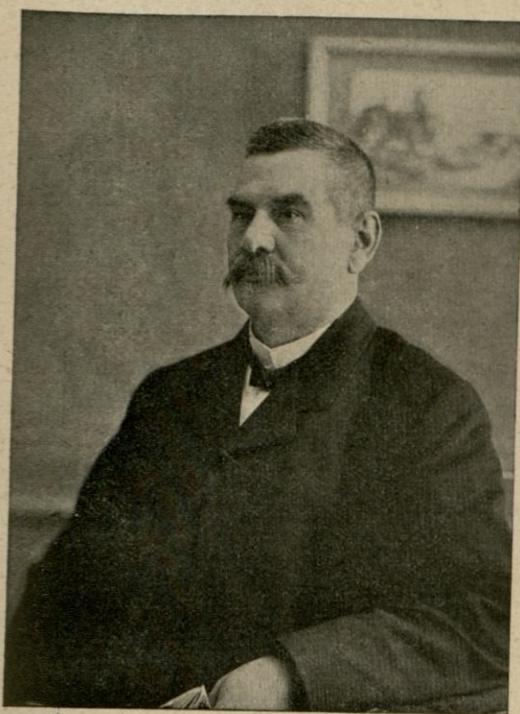
Admirabila „Românie pitorească“ a lui Vlăhiță și sugestivele și instructivele impresii de călătorie prin toate ținuturile românești ale lui N. Iorga își găsesc o bună tovarășă în „Constanța pitorească“ a lui Adam, scrisă cu mult spirit de observație și cu bogate informații. În acest volum se găsesc și bucați literare de toată frumusețea, cum sunt de pildă „Legenda Mamaiei“ și „Legenda lacului Tekir-Ghol“. Deși cartea e destinată să fie o călăuză pentru vizitorii orașului Constanța și a împrejurimilor ei, se poate ceta cu o adevărată placere și cu interes de oricine. Descrierile frumusețelor naturii și zugrăvirea artistică a vieții fac dintr'ânsa o adevărată operă literară. T.

Ermil Borcia, *Bobârnaci și Bazaconii*, o colecție de glume și caricaturi. Sibiu, W. Krafft, 1909. Pr. 80 fil.

Di Ermil Borcia, cunoscutul nostru umorist, care de ani de zile redactea calendarul „Posnașul“, publică într'un volumă elegant o colecție de glume, parte originale, parte localizate, — dar toate cu vîncioase. Un merit mare al volumășului e chiar reserva aceasta, când e atât de ușor să faci glume succese cochetând cu ceeace se numește picanteerie. Spiritul și umorul lui Borcia e ușor, necăutat și, înainte de toate, românesc... Volumul are o copertă în culori executată după un desen original al lui Florian Mureșian, profesor de desen.

S.

Cronica.

Coriolan Brediceanu.

+ Coriolan Brediceanu. Unul dintre cei mai de nimă oameni ai vieții noastre publice, spre adâncă și sincera întristare a tuturor celor ce l-au cunoscut, s'a stins. În Brediceanu Băنățenii pierd pe cel mai expresiv reprezentat al lor, iar neamul întreg pierde în el un bărbat de valoare, care și-a făcut datoria ca român. Felul lui senin de a fi, temperamentul vioi și glumet, inima care o puneă cu atâtă sinceritate în toate acțiunile lui, l-au făcut una dintre cele mai populare figuri ale vieții noastre publice. Numele lui rămâne eternizat în conștiința publică în versurile băнățenilor mândri:

Nu-i Român ca Băнățeanu,
Băнățean ca Lugojanu,
Lugojan ca Brediceanu.

S'a născut în Lugoj, la 5 Ianuarie 1850, din părinți meseriași. A studiat în Arad, Beiuș și Pojoni. Diploma de avocat și-a luat-o în Budapesta. Ca naționalist insuflat a dus o luptă aprigă în reprezentanța comitatului Caraș-Severin, a apărut cu multă dibăcie mai multe procese politice, intentate ziarelor și bărbătașilor politici români din Ungaria. A fost membru în comitetul național și în mai multe rânduri candidat de deputat. În ultima campanie electorală a fost ales deputat în cercurile Oravița și Bogăș-română. În parlament s'a distins ca orator și cu întreruperile lui de spirit și înțepătoare.

A fost un sincer prieten al țăranilor, pe cari i-a ajutorat cu sfatul și cu fapta. Întreg Băнățul avea o adorație pentru el.

S'a distins și ca deputat în sinoadele și congresele bisericii ortodoxe.

Brediceanu s'a încercat și pe terenul literaturii. A scris câteva novele și piese dramatice, cari dovedesc sentimentele lui curate și vioiciunea spiritului său.

*

Fundatori și Fundațiuni. În numărul de Crăciun al revistei „Tara Noastră” dl Virgil Onișiu a scris, sub titlul de mai sus, un articol, căruia nu i s'a dat atențunea cuvenită. Dsa se ocupă de urmările rele ale fundațiunilor noastre, cari, aproape toate, sunt destinate pentru burse. Urmările rele ale acestor burse sunt că intelectualii noștri se înmulțesc într'un număr prea mare. Si cu cât cresc capitalurile și numărul fundațiunilor cu atât se înmulțește clasa noastră cărturărească, care nu-și mai poate găsi rostul social în sănul poporului nostru din Ungaria. Până acum prisosul de intelectuali se exportă în România, astăzi încep să se închidă și granițele regatului. E firesc deci că acest prisos, neputându-și găsi mijloacele de existență la vatra părintească și, în urma pregătirii, având puține șanse, de a-și agonisi pânea de toate zilele în alte țări, va căuta să-și facă loc în viața oficială a statului, unde se găsește în totdeauna căte-o fărămitură pentru cei flămânzi. Si cei intrați în aceste condiții nouă de viață, e fatal să-și făurească și o plat-formă principiară (v'aduceți aminte de glasurile mode-rațiilor). Acest proces de descompunere socială e foarte contagios și foarte periculos pentru întreaga ființă națională a neamului nostru. Dureros e că și fundațiunile făcute cu scop de a întări naționalitatea noastră, contribue la acest proces de desnaționalizare. Să luăm de ex. o profesiune, pe cea a profesorilor. Bursierii terminați ne mai având loc la gimnaziile noastre sau, pentru a-și creă o situație mai prielnică, fie ambiciozii, fie traiului de toate zilele, se desbracă foarte ușor de toate îndatoririle naționale și se adaptează condițiilor nouă de existență. Oricine poate constata că numărul cel mai mare de instrăinați — neuitând proporția — îl dau profesorii. Profesiunile libere dau naștere la un rău și mai mare poate. Lupta pentru viață, adeseori îi silește pe mulți la o adevărată exploatare a poporului. Chiar și înmulțirea băncilor noastre e, în parte, rezultatul acestui prisos de intelectuali, cari cer pâine. Avem deci înaintea ochilor noștri începutul calamității, pe care o profejește dl Onișiu peste 40—50 de ani. Această calamitate nu s-ar putea înălță decât printr'o educație națională. Lipsa acestei educații e, la drept vorbind, cauza primordială a pericolului ce ne amenință. Astăzi trebuie deci să ne îngrijim nu cu fundațiuni, din cari să se împărtă burse, ci de fundațiuni, cari au în vedere educația națională a întregului nostru popor.

Tuturora, cari se vor gândi să mai facă fundațuni, le recomandăm, împreună cu dl Onițiu, să adaugă la sfârșitul testamentului:

Clauză. Făcut-am această fundație din dragoste de neam pentru binele neamului meu. Dar om sunt și nu pot să știu, dacă, după vremuri, nu se vor ivi pentru Români astfel de nevoi și de trebuințe, cari vor cere mijloace bănești însemnate și fără amânare. Dорind ca fundațunea mea să fie întru toate împrejurările spre binele neamului românesc, — las la aprecierea administrațiilor după vremuri a acestei fundațuni, ca în astfel de cazuri de mare nevoie și de notoricea trebuință obștească, — să poată dispune — în baza unei hotăriri binechibzuite ce se va vota de ei nominal și cu unanimitate: *ca 1/2 din venitele fundațunii să se folosească în interes public românesc, așa după cum ei vor dispune, fără considerare la dispozițiunile stabilite ale fundațunii prezente!*

Mai bine ar fi, dacă toți voitorii de bine ai înaintării noastre naționale ar face *donațuni libere*.

Din acest prilej atragem atențunea celor interesați și asupra unei decizii a comitetului central al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român”, adusă acum trei ani. O reproducem textual:

„Asociația prin mijloace corespunzătoare, cum sunt s. ex. publicații sau conferințe, să informeze publicul mare asupra piedecilor ce guvernul le pune Asociației în timpul mai nou cu privire la administrația fundațiilor ce i s-au încredințat și să îndemne sprijinitorii Asociației și mecenii poporului nostru, ca fondurile ce eventual vor voi să i le predeă în viitor pentru trebuințele noastre culturale să i le încredințeze în formă de donații libere și, în fine, să-i asigureze, că comitetul Asociației va ști află întotdeauna căile și mijloacele cele mai potrivite, atât pentru realizarea intențiunilor lor nobile, cât și pentru eternizarea numelui și amintirii lor“. („Transilvania“, An. 1906, Anale pag. 201).

Să nădăduim că aceste indemnări frumoase vor găsi răsunet în toate inimile nobile. T. C.

*

Conferințe în Bistrița. În urma apelului făcut de biroul central al Asociației, s-au început și în Bistrița conferințele pentru inteligență. În anul trecut au tinut conferințe: Dr. G. Triponez despre „Viața și inițiativa“; I. Corbu, două conferințe din astronomia poporala; Dr. V. Seni, prof., „O călătorie peste Semerîng (cu proiecții)“, publicată în „Gazeta Transilvaniei“; C. Negruțiu, preot, „Din istoria Bistriței“ și Dr. V. Drăgan despre „Formarea limbii române și studiul ei de astăzi.“ Aceste conferințe se continuă, completându-se cu serate muzicale și declamații, cum se face în Sibiu.

*

Reviste și ziare. „Convorbiri literare“, revista boierilor din țară, redactată de un fecior de țaran, a reușit să-și mențină și în cursul anului trecut aerele aristocratice și rigiditatea organismelor în stingere. Gesturile ei îndrumătoare și demagogia albastră au

răsunat în pustiu. — În corpul revistei se găsesc studii de valoare, cari n'au însă nici o legătură cu partea ei programatică. Pe lângă contribuțiile istorice, amintim studiul dlui C. Antoniade despre Thomas Carlyl și Cronica artistică a dlui Al. Tzigara-Samurcaș, care a trasă luarea aminte mai ales prin noutatea ei. — Partea literară foarte săracă, uneori mediocră. Dintre poeti remarcăm talentul dlui P. Cerna, despre care am vorbit în „L.“ (1907 p. 108). Informațiile despre viața culturală a Românilor de peste hotare sunt inegale, incomplete și uneori tendențioase. Numărul ultim, pe 1908, e închinat lui Șaguna. Dr. I. Lupaș scrie un insuflețit articol despre „Anastasia Șaguna“, iar dl N. Dobrescu un articol despre viața și activitatea marelui mitropolit.

* „Convorbiri critice“ a fost susținută cu multă îndărnicie de dl Mihail Dragomirescu. Dintre scriitorii grupați în jurul acestei reviste pomenim, pe lângă marele Caragiale, pe dl Em. Gărleanu, care cucerește tot mai multă recunoaștere. Partea critică uneori cu aprecieri juste, e prea puțin clară și nu destul de obiectivă. Păcatul cel mai mare al acestei reviste e că exagerază valoarea începătorilor grupați din întâmplare în jurul ei. Direcțunea, în ultimul număr, ne asigură că revista „a ieșit din perioada tinerei combative...“ și a intrat în vîrstă bărbătiei așezate... În viitor va apărea odată pe lună și sperăm că nu-și va desmîni bărbăția.

* „Sămănătorul“ a reușit să-și piardă toate simpatiile, cu interminabilele și profeticele articole politice, cari, astăzi, sunt tot atâtea anachronisme și din cari nu lipsește nici evlavia unei religiosități senile. E dureros din cale afară că un ardelean a putut fi cucerit pentru niște teorii oligarhice deadreptul primejdioase înaintării și încheierii noastre naționale. — Politica nu o prea duce bine cu literatura. De obiceiul politicianii cred că scriitorii sunt un lux pentru viața unui popor, iar scriitorii au cele mai rele păreri despre politicieni; ii cred oameni de prisos. Nu e deci de mirare, dacă toți scriitorii au părăsit ogorul „Sămănătorului“ politic. Si publicul a făcut acelaș lucru, fiindcă cetățenii sunt sătui de politică în practică, nu mai doresc să-i plătească și în teorie, mai ales când e impoporanță cu atâtea citații alăndala. „Sămănătorul“ totuși va trăi, căci hambarele boierești au nevoie de astfel de sămănători de idei...

* „Viața Nouă“ servește ambițiile dlui Ovid Denișianu. Ambițiile nu sunt însă servite de talente literare reale.

* „Viața Românească“ e astăzi cea mai răspândită revistă în România. Sprijinită de aproape toți scriitorii români de seamă și având colaborarea multor oameni de valoare, „Viața Românească“ e revista care sintetizează astăzi puterea de creație literară și puterea de gândire a poporului nostru. Chiar și participarea — adeseori cu folos — a elementelor de origine străină la viața noastră intelectuală se reoglindește pe paginile acestei reviste. Prințiiile ei politice sănătoase, susținute cu limpezime și cu mult aparat științific, stăpânesc cea mai mare parte a opiniei

publice din regat. Chiar și la noi și-a căstigat, cu drept cuvânt, mulți aderenți. Cronicile despre toate manifestațiunile vieții din România și străinătate sunt scrise cu multă competență. Informațiile despre viața Românilor de peste hotare sunt deosemenea conștiințios făcute. Viața dela noi, a Românilor din Ardeal, fiind vrednică de o mai mare atenție, informațiile s'ar putea împărți la mai multe persoane. — Partea artistică accentuiază adeseori păreri juste (articolele lui Baltazar). Partea critică literară a revistei sau se mărginește la o critică socială a operilor de artă, care e unilaterală și uneori falsă, sau decade în impresionism, care nu se potrivește cu caracterul ei serios, întrucât nu e expresia unor suflete artistice. Impresionismul, cum e practicat, crează spiritul de gașcă. Ca mărturie cităm: „mă gândesc cu măhnire la operile pe cari sunt silită (recenzentul e o femeie) să le recenzez, în hula și înzultele cetei de scriitori nemulțumiți și bănuielile amare chiare ale pretenților mei, în cari, ca și în toți ceilalți, spiritul de gașcă e aşa de puternic înrădăcinat, încât nu vor să priceapă că această revistă, reprezentând interesul generale, avem toți, dela cei mai însemnați până la cei mai obscuri și mai mărunți, elementare datorii de cinste, de a nu ne servi de coloanele în cari scriem, pentru interesele noastre de ură sau de prietenie.“ („V. R.“ An. III. Vol. XI., p. 453). Păcat că nici doamna recenzentă nu-și dă silință să rămână credincioasă acestor principii prea adevărate.

* „Noua revistă română“ până acum se impune numai prin articole de sociologie ale lui C. Rădulescu-Motru. Partea literară lipsește.

* În Iași mai apare „Arhiva“ și „Arta română“, în cari se găsesc contribuții de valoare la istoria noastră culturală și artistică. „Frăția Românească“, „Îndrumarea“ și „Revista din Iași“ nu știm dacă mai apar.

* La începutul Ianuarie din N. Iorga a scos primul număr din „Neamul Românesc Literar“, în care se publică și câteva amintiri interesante și vioaie din Ardeal. Poezii de I. U. Soricu, G. Rotică și alții.

* Revista „Ramuri“ din Craiova se străduește să fie folositoare mișcării noastre culturale și literare.

* „Răvașul“ din Cluj continuă să apară cu contribuții istorice-culturale vrădnice de luare aminte. Își dă silință să fie în curent și cu mișcarea literară, pe care de obicei o privește printre prismă religioasă. Informațiile culturale sunt călăuzite de convingeri clericale, mai ales catolice. Desigur pentru vîitorul poporului românesc s'ar putea găsi și alte principii de viață mai superioare, pe cari ar trebui să le propovăduiască nu numai preoțimea ci orice cărturar lumanat. Pe lângă bucăți de A. Ciura și I. Agârbiceanu, colaboratorii statornici ai „Luceafărului“, mai publică poezii de A. Cotruș, Dafin și I. Roșioru. Traducerile acestuia din urmă sunt reușite. Revista mai pătrănește și de slăbiciunea pasivității politice.

* Ultimul număr din „Die Karpathen“ reproduce după „Luceafărul“ cupola, ingerii și pe evangelistul Marcu de Oct. Smigelschi din catedrala din Sibiu.

Tot după „Luceafărul“ traduce articolul d-lui Dr. E. M. Cristea despre pictura bizantină. Cuprinde două poezii de Eminescu, traduse de d-nii Teconția și Grigoroviță; un studiu al d-lui Iorga despre influența sașilor din Ardeal asupra poporului românesc; câteva zicători traduse de dl C. Lacea și alte articole de interes pentru români. Popularizarea culturii noastre printre cetitorii germani ai acestei reviste e vrednică de toată cinstea.

* In „Tara Noastră“ articole frumos scrise și foarte interesante și bine îngrijite, cum n'au celelalte ziare dela noi. E cea mai bună foaie săptămânală.

* „Munca“. Iată o revistă pe care o salutăm din toată inima. S'a vorbit și s'a scris mult despre cultura meseriașilor noștri, arareori ne-a fost dat însă să constatăm existența ei. Această revistă ne surprinde deci cu atât mai plăcut, cu căt niște n'ar fi crezut că meseriașii noștri au ajuns la acea maturitate și conștiință culturală, ca să-și poată crea și susține singuri un organ de specialitate. Apariția revistei „Munca“ e o dovedă că clasa de mijloc a poporului nostru astăzi e destul de puternică, pentru a se cultiva și întări din puterile ei proprii. Toate reunurile de meseriași au deci datoria să sprâjinească această publicație, care se prezintă în condiții bune din toate punctele de vedere. (Apare la Sasșebeș odată pe săptămână; abonamentul 6 cor. pe an.) Noi îi dorim viață îndelungată și stăruință la munca începută. Asupra cuprinsului ei vom mai reveni.

T. Codru.

*

Știri. Ministrul de instrucție publică din România a depus pe biroul Camerei un proiect de lege pentru înființarea unei „comisiuni istorice a României“. Comisia aceasta, subvenționată din partea ministerului instrucției și al cultelor, va avea însărcinarea de a publică, în ediții critice, cronicile românești, scrise de Români în limba română, slavă și în oricare altă limbă. Pe lângă aceasta, comisia va putea publică și alte izvoare istorice românești, documente interne, inscripții și cronică străine cari se ocupă exclusiv cu țările române etc.

* In numerile viitoare vom publică nuvela „Secta“ de C. Sandu-Aldea și o copertă nouă lucrată de dl arhitect A. Clavel.

* Reuniunea berlineză de femei „Lyceum Club“ a organizat în Berlin o expoziție internațională de artă poporala și industrie casnică sub înaltul patronajului M. S. Regina României.

Toate țările europene au expus lucruri admirabile și o deosebită sensație a produs secția românească. Societățile din România: „Principesa Maria“, „Albina“, „Tesarărea“, „Furnica“, „Munca“ și altele expun cușături, țesături și costume naționale cari fac admirarea tuturor vizitatorilor iar comandele nu mai au sfârșit. Sunt expuse și diferite obiecte de gospodărie, sculptate în lemn, furci, ploscute, linguri, bâte... apoi oale, blide, ouă încondeiate și altele. Si români din Bucovina au expus mobile și covoare, numai despre

cei din Ardeal nu se face nici o mențiune. Probabil că obiectele expuse de societățile noastre vor fi fost incorporate la secția ungurească.

* Pe neașteptate, în chip fulgerător, moartea a răpit Franție în ziua de 29 Ianuarie n. pe cel mai mare artist dramatic al lumii întregi pe Cognelius Ainé.

Fiul unui brutar din Boulogne-sur-Mer, la vîrstă de 19 ani muncit de-un dor nedeușit, plecă de-acasă dela albia cu aluat și, cu buzunarele goale, sosește la Paris unde mai târziu îl urmă și fratele său mai mic Coquelin Cadet. Aci termină cu succes Conservatorul și în curând ajunge societar al Comediei Franceze. Intră în intimitatea lui Molière ale căruia comedii le-a interpretat incomparabil. În timpul din urmă a cucerit admirarea lumii în rolul sublim al lui Cyrano de Bergerac. Însuși autorul acestei piese, Edmond Rostand, i-a dedicat astfel opera sa: „Voiam să dedic poemul de față sufletului lui Cyrano, dar cum acest suflet a trecut la tine, Coquelin, te îți dedic poemul“. Tot Rostand scria de câțiva ani la o piesă nouă, „Chantealer“ al căruia rol principal avea să-l creeze Cognelius. Repetițiile se năpudesc și merge de minune când moartea îl surprinde impunând Parisului întreg ca în loc să asiste la creația noului rol mult aşteptat să asiste indurerat și nemângăiat la înmormântarea neintrecutului „Coquelin Ainé!“

A murit la o săptămână și fratele său Coquelin cadet, care a fost deasemenea un mare actor.

* La 3 Februarie n. s-au implinit 100 de ani dela nașterea lui Mendelssohn și lumea întreagă a sărbătorit centenarul marelui compozitor. Felix Mendelssohn, nepotul filozofului evreu Moses Mendelssohn și unul dintre cei mai stăruitori potrivnici ai tuturor superstițiilor și prejudecăților ce încătușază neamul ovreiesc, a debutat la vîrstă de 9 ani ca pianist iar la 11 ani ca compozitor. Azi sunt cunoscute lumii întregi compozițiunile sale măestre: oratoare, exerciții, concerte, lieduri, duete, quartete chiar și opere. Mai ales „liedurile“ sunt foarte răspândite și se cântă în toate limbile europene.

* Despre Darwin vom vorbi în numărul viitor.

Nou „premiu“ p. abonați.

Toți abonații noștri cari și-au achitat abonamentul pot să aibă admirabilul „Album de brodării și țesături românești“, compus și editat de doară Minerva Cosma, — cu prețul de 12 cor. franco, în loc de 17 coroane.

Redactor: OCT. C. TĂSLĂUANU.

Banca națională a României.

Situațiuone sumară.

1908 12 Ianuarie	A c t i v	1909 10 Ianuarie
135.622,613	✓ 95.852.613 Rezerva metalică Aur	90.013,826
1.142,165	✓ 39.770,000 Trate Aur	33.352,906
64.799,474	Argint și diverse monete	
26.084,683	✓ Portofoliu Român și Străin	
11.969,924	{ *) Impr. contra ef. publice	11.938,200
15.638,508	Fonduri publice " in cont curent	16.349,667
3.243,121	Efectele fondului de rezervă	
5.928,854	Imobili " amortizarea imob. și material	
641,033	Mobilier și Mașini de Imprimerie	5.970,297
101,209	Cheftueli de Administrație	701,747
105.937,859	Deposite libere	97,633
15.360,147	Conturi curinți	100.885,864
23.050,307	Conturi de valori	21.201,556
409.549,897		30.948,968
		398.225,642
P a s i v		
12.000,000	Capital	12.000,000
24.574,391	Fond de rezervă	26.380,304
3.603,940	Fondul amortizării imobilelor și material	3.863,598
203.295,150	Bilete de Bancă în circulație	254.977,520
138,517	Profituri și pierderi	—
105.937,859	Dobânzi și beneficii diverse	118,356
409.549,897	Deposite de retrag	100.885,864
		398.225,642

Scomptul 5%

*) Dobândă 5 1/2 %